

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 512/2024-54

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a zo sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľov 1. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 2. [REDACTED], [REDACTED], 3. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 4. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených ADVOKÁCIA, s.r.o., Hollého 10, Nitra, a 5. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného CREDIS Law s.r.o., Plynárska 1, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 9C/53/2013 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 9C/53/2013 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- P r i z n á v a** finančné zadostučinenie sťažovateľke 1 v sume **1 500 eur**, sťažovateľom 2 a 3 každému v sume po **500 eur** a sťažovateľovi 4 v sume **1 000 eur**, ktoré **je** im Okresný súd Námestovo **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Námestovo **je p o v i n n ý** sťažovateľom 1 až 4 nahradiť trovy konania v sume **2 191,31 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľov 1 až 4 a sťažovateľovi 5 v sume **856,75 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľa 5 do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavným sťažnostiam **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia 1 až 4 označení v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 30. mája 2024 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9C/53/2013 a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením Krajského súdu v Žiline. Sťažovatelia v petite ústavnej sťažnosti navrhujú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov a zároveň im priznal finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania. Predmetná ústavná sťažnosť bola pridelená sudcovi spravodajcovi Miroslavovi Durišovi, členovi I. senátu ústavného súdu, a na ústavnom súde je vedená pod sp. zn. Rvp 1436/2024.

2. Ústavnému súdu bola 7. júna 2024 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa 5 vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9C/53/2013 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6Co/135/2021, ako aj namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 6Co/135/2021 z 31. januára 2024. Sťažovateľ 5 navrhol zrušiť uznesenie krajského súdu, vec mu vrátiť na ďalšie konanie a prikázať krajskému súdu, aby vo veci znovu konal. Tiež požaduje priznať mu finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania. Predmetná ústavná sťažnosť bola pridelená sudcovi spravodajcovi Ivanovi Fiačanovi, členovi III. senátu ústavného súdu, a na ústavnom súde je vedená pod sp. zn. Rvp 1502/2024.

3. Uznesením ústavného súdu č. k. PLs. ÚS 82/2024-5 z 11. septembra 2024 boli veci vedené ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 1436/2024 a sp. zn. Rvp 1502/2024 spojené na spoločné konanie, ktoré je ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 1436/2024.

4. Uznesením ústavného súdu č. k I. ÚS 512/2024-39 z 2. októbra 2024 boli ústavné sťažnosti prijaté na ďalšie konanie pre porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9C/53/2013 a vo zvyšnej časti (pre porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6Co/135/2021 a pre porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru namietaným uznesením krajského súdu sp. zn. 6Co/135/2021 z 31. januára 2024) boli odmietnuté z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

5. Sťažovatelia v ústavných sťažnostiach uviedli, že pôvodný žalobca (súčasný úpadca) a sťažovateľka 1 sú bývalí manželia, ktorých manželstvo zaniklo rozvodom v roku 2009. Ešte v roku 2010 podal úpadca ako pôvodný žalobca žalobu o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) na okresnom súde vedenú pod sp. zn. 8C/196/2010, pričom žiadal, aby predmetom vyporiadania boli aj aktíva – pozemky [REDAKOVANÉ], ku ktorým sa domáhal určenia neplatnosti právnych úkonov a žalobou v konaní na tom istom súde vedenom pod sp. zn. 9C/53/2013 sa domáhal určenia, že veci patria do BSM (toto konanie je predmetom tejto ústavnej sťažnosti).

6. Základnou spornou skutočnosťou medzi stranami je to, či nehnuteľnosti špecifikované v žalobe [REDAKOVANÉ] boli v čase zániku manželstva výlučným vlastníctvom sťažovateľky 1 ako exmanželky úpadcu alebo išlo o predmet a aktíva BSM manželstva úpadcu (pôvodného žalobcu) a sťažovateľky 1, ktoré síce zaniklo rozvodom manželstva v roku 2009, avšak je dodnes nevyporiadané a od roku 2010 prebieha konanie o jeho vyporiadanie. Táto sporná skutočnosť sa odvíja od charakteru prostriedkov použitých na nákup pozemkov (výlučné verzus prostriedky BSM). Sťažovateľka 1 s týmito pozemkami v roku 2012 nakladala (resp. v jej mene záložný veriteľ) a vlastnícky sú dnes tieto sporné pozemky evidované v katastri nehnuteľností na sťažovateľa 5 v postavení žalovaného 2 v konaní sp. zn. 9C/53/2013. Spornú skutočnosť medzi stranami však možno odstrániť rozhodnutím v iných už existujúcich súdnych sporoch začatých skôr ako konanie sp. zn. 9C/53/2013 za existencie konkurzného konania vyhláseného na majetok žalobcu (úpadcu).

7. V roku 2014 bol uznesením Okresného súdu Žilina vyhlásený konkurz pod sp. zn. 4K/21/2014 na majetok dlžníka: [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], čiže pôvodného žalobcu vo veci. Vyhlásením konkurzu prešli akékoľvek majetkové oprávnenia úpadcu v zmysle zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze a reštrukturalizácii“) na správca.

8. Pôvodný žalobca (a neskôr správca konkurznej podstaty) viedol a vedie ako žalobca nasledujúce konania: 1. o vyporiadanie BSM pod sp. zn. 8C/196/2010, 2. o určenie, že pohľadávka neexistuje, pod sp. zn. 8C/124/2012 (neskôr sp. zn. 19C/17/2023), 3. o určenie, že právo neexistuje, o určenie neplatnosti právnej skutočnosti pod sp. zn. 8C/125/2012, 4. o neplatnosť záložnej zmluvy, neplatnosť kúpnej zmluvy a určenie, že nehnuteľnosti špecifikované v žalobnom návrhu patria do nevyporiadanej masy BSM bývalých manželov, pod sp. zn. 9C/53/2013, 5. o určenie, že nehnuteľnosti patria do BSM, pod sp. zn. 10C/209/2016.

9. Sťažovatelia uvádzajú, že už z počtu a charakteru žalôb, ako aj zo spôsobu správania žalobcu v týchto konaniach je evidentné, že s výnimkou konania o vyporiadanie BSM majú ostatné žaloby len charakter rozmnožovania určovacích žalôb a sporov poňatých alternatívne, teda že žalobca sám netrvá na ich meritórnom rozhodnutí, ale očakáva, v ktorom spore bude prípadne úspešný, čím sám prispieva k rozmnožovaniu sporov. Navyše všetky tieto spory majú len charakter určovacích žalôb, ktoré neodstránia definitívne základný sporný problém medzi účastníkmi. Všetky tieto spory 2 až 5 sa týkajú riešenia predbežných otázok týkajúcich sa jednotlivých aktív, prípadne pasív nevyporiadanej masy BSM medzi úpadcom a sťažovateľkou 1, ktoré môžu (a majú) byť riešené v konaní 1, teda o vyporiadanie BSM, ako predbežné otázky.

10. Správca konkurznej podstaty zapísal pozemky [REDAKOVANÉ] do všeobecnej konkurznej podstaty úpadcu ešte v roku 2016, pričom ako právny dôvod uviedol: nehnuteľnosti patriace do BSM scudzené neplatným právnym úkonom.

11. Správca vstúpil do konania o vyporiadanie BSM pod sp. zn. 8C/196/2010.

12. Sťažovateľ 5 v postavení žalovaného 2 zo sporu sp. zn. 9C/53/2013, ktorý zastával názor, že mu svedčí vlastnícke právo k predmetným pozemkom, si podal vlastnú vylučovaciu žalobu v zmysle § 78 zákona o konkurze a reštrukturalizácii proti správcovi, ktorá sa viedla na príslušnom konkurznom súde (Okresný súd Žilina), v ktorej nebol úspešný, pričom rozhodnutie Okresného súdu Žilina sp. zn. 18Cbi/6/2017 z 19. novembra 2020 v spojitosti s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 13CoKR/10/2021 z 9. novembra 2022 sú právoplatné.

13. Takéto negatívne rozhodnutie o vylúčení veci z konkurznej podstaty však nie je prekážkou pre inú osobu odlišnú od žalobcu v konaní sp. zn. 18Cbi/6/2017, ktorá zastáva názor, že jej svedčí vlastnícke právo k pozemkom [REDAKOVANÉ]. A tou je práve sťažovateľka 1, ktorá je toho názoru, že predmetné pozemky [REDAKOVANÉ] vlastnila ako výlučná vlastníčka ku dňu zániku BSM z dôvodu, že na ich nadobudnutie použila výlučné prostriedky, teda také, ktoré nespádali do BSM. Svoje práva uplatnila v žalobe o vylúčení veci z konkurznej podstaty podanej na príslušnom konkurznom súde (Okresný súd Žilina) 30. júna 2023 v konaní vedenom pod sp. zn. 44Cbi/7/2023. Vo veci aktuálne prebieha písomné štádium konania, pričom aktuálna správkyňa v konkurze úpadcu zapísala spornú poznámku v jej prospech s výrazným oneskorením až v priebehu mája 2024.

II.

Argumentácia sťažovateľov

14. Podstatou argumentácie sťažovateľov je tvrdenie o tom, že v napadnutom konaní zo strany okresného súdu dochádza k zbytočným priet'ahom.

15. Žaloba v konaní vedenom pod sp. zn. 9C/53/2013 bola doručená okresnému súdu 3. apríla 2013. Touto žalobou žiadal žalobca (najprv úpadca, neskôr správca konkurznej podstaty) určenie troch žalobných petítov (I. neplatnosť kúpnej zmluvy, II. neplatnosť záložnej zmluvy, III. určenie, že vec patrí do BSM). Okrem iného žiadal neskôr aj rozšíriť túto žalobu.

16. V rámci konania na súde prvej inštancie možno konštatovať, že k podstatným priet'ahom prispelo správanie samotného žalobcu, ktorému od vyhlásenia konkurzu v roku 2014 trvalo približne 4 roky, kým doložil súdu súhlas správcu na pokračovanie v tomto konaní. Prvé pojednávanie v danej veci bolo nariadené až 14. mája 2021, t. j. 8 rokov po začatí konania, aj to až na žiadosť jeho nariadenia zo strany žalovaného. Súd prvej inštancie dovtedy vykonával najmä úkony týkajúce sa predbežného opatrenia, a to viac rokov, pričom súd rozhodujúci o predbežnom opatrení rozhodol nesprávne, keďže bolo o ňom rozhodnuté v čase, keď malo byť konanie prerušené z dôvodu začatého konkurzu vyhláseného na majetok žalobcu.

17. Následne bolo žalobcom 29. júna 2021 proti rozsudku súdu prvej inštancie podané odvolanie a vec bola ďalej prejednávaná krajským súdom ako súdom odvolacím pod sp. zn. 6Co/135/2021. Krajský súd o odvolaní rozhodol 31. januára 2024, a to tak, že rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch II až VI zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

18. Konanie na okresnom súde prebiehalo 8 rokov, písomné štádium odvolacieho konania približne pol roka a konanie na krajskom súde prebiehalo viac ako dva roky, čiže celková dĺžka konania predstavuje skoro 11 rokov. Pre sťažovateľov je podstatné, že aj po tomto čase nielenže vec nie je rozhodnutá, ale súdne konanie je opäť úplne na začiatku konania na súde prvej inštancie.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a ústne pojednávanie

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

19. Na výzvu ústavného súdu na vyjadrenie k ústavným sťažnostiam reagovala predsedníčka okresného súdu, ktorá v podaní sp. zn. Spr 442/2024 z 23. októbra 2024 uviedla, že žaloba bola doručená okresnému súde 3. apríla 2013.

20. Vec bola pridelená v súlade s rozvrhom práce Mgr. Zuzane Hartelovej a následne 1. júla 2014 Mgr. Martinovi Štubniakovi. Po doručení žaloby boli žalovaní vyzvaní na vyjadrenie sa k žalobe, pričom 27. októbra 2014 žalobca doručil súdu návrh na nariadenie predbežného opatrenia, o ktorom bolo rozhodnuté uznesením č. k. 9C/53/2013-142 z 25. apríla 2014 tak, že súd návrh zamietol. Proti rozhodnutiu okresného súdu podal žalobca 17. decembra 2014 odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením č. k. 7Co/104/2015-173 z 27. februára 2015 v spojení s opravným uznesením č. k. 7Co/104/2015-206 z 11. mája 2015 tak, že uznesenie okresného súdu vo vzťahu k žalovanému 2 zmenil a nariadil predbežné opatrenie. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podali 18. marca 2015 žalovaní 1 až 4 dovolanie.

21. Medzičasom bola vec 2. apríla 2015 v súlade s rozvrhom práce okresného súdu pridelená sudcovi JUDr. Milanovi Antalovi. Následne boli vykonané úkony súvisiace s predložením spisu dovolaciemu súdu. Dňa 7. mája 2015 bol krajskému súdu doručený návrh žalobcu na vydanie opravného uznesenia, o ktorom rozhodol krajský súd opravným uznesením č. k. 7Co/104/2015-206 z 11. mája 2015. Spis bol 14. augusta 2015 zaslaný Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o dovolaní a 29. marca 2016 bol vrátený okresnému súdu bez vydania rozhodnutia o dovolaní, pretože neboli splnené podmienky na predloženie spisu najvyššiemu súdu. Spis bol 23. mája 2016 opätovne predložený najvyššiemu súdu na rozhodnutie o dovolaní proti uzneseniu krajského súdu č. k. 7Co/104/2015-173 z 27. februára 2015.

22. Na základe rozvrhu práce došlo 19. decembra 2016 k zmene zákonného sudcu, keď sa zákonným sudcom stala JUDr. Zuzana Krivdová (z dôvodu preloženia zákonného sudcu na iný súd). Najvyšší súd uznesením sp. zn. 7Cdo/103/2016 z 28. júna 2017 zrušil uznesenie krajského súdu, keďže uznesením Okresného súdu Žilina sp. zn. 4K/21/2014 z 8. decembra 2014 bol na žalobcu vyhlásený konkurz. Z tohto dôvodu s poukazom na § 47 ods. 1 zákona o konkurze a reštrukturalizácii v znení platnom a účinnom v čase vyhlásenia konkurzu došlo k prerušeniu konania.

23. Vec bola 2. apríla 2019 pridelená JUDr. Martinovi Chlebovi (z dôvodu odchodu zákonného sudcu na súd vyššieho stupňa). Správca konkurznej podstaty úpadcu [REDAKOVANÉ] doručil 15. apríla 2019 návrh na pokračovanie v konaní v súlade s § 47 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Dňa 10. júna 2019 bol spis zapožičaný Okresnému súdu Žilina ku konaniu

sp. zn. 18Cbi/6/2017 a spis bol 25. júna 2019 vrátený okresnému súdu. Následne bol spis 28. novembra 2019 zapožičaný krajskému súdu a 14. januára 2020 vrátený okresnému súdu.

24. Dňa 1. októbra 2020 bola vec pridelená zastupujúcemu sudcovi Mgr. Kataríne Radičovej spolu s ďalšími spismi v súlade s rozvrhom práce okresného súdu. Po naštudovaní spisu bol tento 13. novembra 2020 predložený krajskému súdu s odvolaním žalobcu proti uzneseniu č. k. 9C/53/2013-142 z 25. novembra 2014. Krajský súd uznesením č. k. 7Co/140/2020-336 z 8. decembra 2020 zmenil uznesenie okresného súdu vo vzťahu k žalovanému 2 tak, že nariadil neodkladné opatrenie. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 4. februára 2021.

25. Následne bol žalobca 7. januára 2021 vyzvaný okresným súdom na oznámenie skutočností potrebných na nariadenie termínu pojednávania, keď žalobca okresnému súdu 25. januára 2021 doručil svoje vyjadrenie, v rámci ktorého špecifikoval nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom sporu. Súd nariadil termín pojednávania na 28. apríl 2021, pričom termín pojednávania bol zmenený na 14. máj 2021 z dôvodu, že okresnému súdu bolo oznámené úmrtie žalovaného 3. Vzhľadom na uvedené okresný súd vydal uznesenie č. k. 9C/53/2013-410 z 20. januára 2021, v ktorom rozhodol o pokračovaní v konaní s právnymi nástupcami pôvodného žalovaného označenými ako žalovaní 3a a 3b.

26. Vo veci bol vydaný rozsudok č. k. 9C/53/2013-479 zo 14. mája 2021, ktorým súd konanie o návrhu žalobcu na rozšírenie žaloby z 15. decembra 2014 zastavil (výrok I) a žalobu zamietol (výrok II). O nároku na náhradu trov konania okresný súd rozhodol tak, že žalovaným 1 až 4 priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výroky III až V). Zároveň okresný súd zrušil neodkladné opatrenie nariadené uznesením krajského súdu č. k. 7Co/140/2020-336 z 8. decembra 2020 (výrok IV). Proti predmetnému rozhodnutiu podal žalobca odvolanie. Spis bol odvolaciemu súdu predložený 1. decembra 2021. Krajský súd rozsudkom č. k. 6Co/135/2021-729 z 31. januára 2024 rozhodol tak, že rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch II a VI zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Spis bol okresnému súdu vrátený 3. apríla 2024.

27. Vyjadrenie žalobcu bolo 19. apríla 2024 doručené okresnému súdu a zaslané žalovaným na vedomie. Následne 10. mája 2024 doručili súdu svoje vyjadrenie žalovaní 1, 2 a 4. Žalobca 6. júna 2024 doručil návrh na zmenu žaloby, o ktorom súd rozhodol uznesením č. k. 9C/53/2013-1017 z 31. júla 2024. Z dôvodu zmeny žaloby boli okresnému súdu 30. augusta 2024 a 18. septembra 2024 doručené vyjadrenia žalovaných 1, 2 a 4, v rámci ktorých žiadali aj o prerušenie konania. Okresný súd vo veci nariadil pojednávanie na 24. september 2024, ktoré odročil na účely vyhlásenia rozsudku na 23. október 2024.

28. Na základe už uvedeného a s poukazom na dĺžku konania, ktoré začalo 3. apríla 2013, predsedníčka okresného súdu konštatuje, že v konaní vznikli prietahy, ktoré však neboli primárne zapríčinené nečinnosťou okresného súdu, keďže konanie bolo zo zákonných dôvodov prerušené od 8. decembra 2014 do 15. apríla 2019 z dôvodu vyhlásenia konkurzu na žalobcu, keď súd nemohol bez súhlasu správcu konkurznej podstaty v konaní pokračovať.

29. Predsedníčka okresného súdu zastáva názor, že v konaní vznikli čiastočne prietahy od 2. apríla 2019, keď bola vec pridelená sudcovi JUDr. Martinovi Chlebovi spolu s väčším množstvom prerozdelených vecí. V tejto súvislosti predsedníčka okresného súdu poukázala na skutočnosť, že JUDr. Chlebo 5. júna 2020 upozornil predsedníčku súdu na nemožnosť plynulého

vybavenia vecí bez priet'ahov. Od doby pridelenia veci na konanie a rozhodovanie sudkyni Mgr. Kataríne Radičovej 1. októbra 2020 sa vo veci plynule koná, pričom 14. mája 2021 bol vo veci vydaný rozsudok, ktorý bol zrušený uznesením odvolacieho súdu. Po tom, ako bol rozsudok okresného súdu zrušený a vec bola 3. apríla 2024 vrátená, boli vo veci vykonané procesné úkony a nariadený termín pojednávania na 24. september 2024, ktoré bolo odročené na 23. október 2024 na účely vyhlásenia rozsudku vo veci, ktorý bol v tento deň vo veci aj vyhlásený.

III.2. K ústnemu pojednávaniu:

30. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže na základe podania okresného súdu, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce zo spisu okresného súdu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

31. Podstatou argumentácie sťažovateľov je námietka porušenia označených práv podľa ústavy, listiny a dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom súdnom konaní.

32. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

33. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

34. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

35. Pri posudzovaní prvého kritéria – zložitosti veci ústavný súd konštatuje, že predmetné súdne konanie je zložené z dôvodu, že na majetok úpadcu bol vyhlásený konkurz, ide o konanie súvisiace s konkurzom a vzhľadom na vyhlásenie konkurzu prebieha popri napadnutom súdnom konaní viacero súvisiacich súdnych konaní. Žalobca vedie nasledujúce súvisiace konania: 1. o vyporiadanie BSM pod sp. zn. 8C/196/2010, 2. o určenie, že pohľadávka neexistuje, pod sp. zn. 8C/124/2012 (neskôr sp. zn. 19C/17/2023), 3. o určenie, že právo neexistuje, o určenie neplatnosti právnej skutočnosti pod sp. zn. 8C/125/2012, 4. o neplatnosť záložnej zmluvy, neplatnosť kúpnej zmluvy a určenie, že nehnuteľnosti špecifikované v žalobnom návrhu patria do nevyporiadanej masy BSM bývalých manželov, pod sp. zn. 9C/53/2013 (napadnuté konanie), 5. o určenie, že nehnuteľnosti patria do BSM, pod sp. zn. 10C/209/2016.

36. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bolo správanie s'ťažovateľov. Ústavný súd z vyžiadaného spisu nezistil také správanie s'ťažovateľov, ktoré by prispelo k vzniku zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní.

37. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotí, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, je postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

38. Aj keď ústavný súd vnútorne do istej miery chápe rozhorčenosť nad pracovnými podmienkami konajúcich všeobecných súdov, vyjadrenie okresného súdu, v ktorom poukázal na nedostatočné podmienky na prácu sudcov vo vzťahu k zbytočným priet'ahom, nemohol akceptovať, pretože v súlade s ustálenou judikatúrou (napr. I. ÚS 3/2020) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavuje štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v konaní.

39. Ústavný súd z vyžiadaného spisu zistil, že napadnuté súdne konanie sa začalo 3. apríla 2013, avšak v dôsledku vyhlásenia konkurzu na majetok úpadcu bolo zo zákona prerušené od 8. decembra 2014 (vyhlásenie konkurzu) do 15. apríla 2019 (súhlas správcu s pokračovaním v konaní). Obdobie prerušenia napadnutého konania v dôsledku vyhlásenia konkurzu na majetok úpadcu nie je možné hodnotiť ako priet'ahy v konaní. Takýto priet'ah, resp. odôvodnenú realizáciu takéhoto úkonu súdu podľa § 164 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) nemožno potom považovať za zbytočné, ale za zákonom predpokladané a v prípade riadneho odôvodnenia ich realizácie neporušujúce základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a právo na prejednanie veci v primeranej lehote (m. m. I. ÚS 544/2024). Avšak aj po zohľadnení (odpočítaní) doby zákonného prerušenia napadnuté súdne konanie trvá neprímerane dlho.

40. Ústavný súd poukazuje na to, že v napadnutom konaní došlo aj k neefektívnej činnosti okresného súdu, o čom svedčí skutočnosť, že 31. januára 2024 krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu č. k. 9C/53/2013-479 zo 14. mája 2021 vo výrokoch II až VI a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie pre nesprávne právne posúdenie veci (omyl v právnom

posúdení vecí pre chybnú interpretáciu právnej normy a z tohto dôvodu nedostatočne zistený skutkový stav). Uvedená nečinnosť, resp. neefektívna činnosť okresného súdu je vzhľadom na jej rozsah nezlučiteľná s imperatívom v čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

41. Po komplexnom posúdení všetkých okolností daného prípadu z hľadiska postupu okresného súdu, predmetu a významu napadnutého konania pre sťažovateľov, ich správania, ako aj doterajšej celkovej dĺžky napadnutého konania s poukazom na konkrétne popísané skutočnosti v odôvodnení tohto nálezu dospel preto ústavný súd k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie a príkaz vo veci konat'

V.1. Primerané finančné zadosťučinenie:

42. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

43. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

44. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

45. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia 1 až 4 si v petite ústavnej sťažnosti uplatnili finančné zadosťučinenie vo vzťahu k okresnému súdu vo výške 3 000 eur sťažovateľke 1, vo výške po 500 eur sťažovateľovi 2 a 3 a vo výške 2 000 eur sťažovateľovi 4, ktoré odôvodnili dlhotrvajúcim stavom právnej neistoty.

46. Sťažovateľ 5 si v petite ústavnej sťažnosti uplatnil finančné zadosťučinenie len vo vzťahu ku krajskému súdu vo výške 50 000 eur, avšak ústavný súd konštatuje, že vo vzťahu ku krajskému súdu bola ústavná sťažnosť odmietnutá uznesením ústavného súdu č. k I. ÚS 512/2024-39 z 2. októbra 2024. Vo vzťahu k okresnému súdu si sťažovateľ 5 finančné zadosťučinenie neuplatnil, preto ústavný súd nemohol sťažovateľovi 5 finančné zadosťučinenie vo vzťahu k okresnému súdu priznať.

47. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

48. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, ústavný súd v neprospech okresného súdu hodnotil jeho nečinnosť, resp. neefektívnu činnosť. Pri rozhodovaní o výške finančného zadost'učinenia proti okresnému súdu ústavný súd súčasne zohľadnil obdobie prerušenia napadnutého konania v dôsledku vyhlásenia konkurzu na majetok úpadcu a skutočnosť priebehu viacerých súdnych konaní súvisiacich s napadnutým konaním a odôvodňujúcich sťažovaný postup okresného súdu vo veci. Ústavný súd takto aj po zohľadnení celkovej dĺžky konania a momentu vstupu jednotlivých sťažovateľov do konania dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadost'učinenia sťažovateľke 1 v sume 1 500 eur, sťažovateľom 2 a 3 každému v sume po 500 eur a sťažovateľovi 4 v sume 1 000 eur (bod 2 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadost'učinenia v už uvedených sumách oproti sťažovateľmi 1 a 4 navrhovaným sumám vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.2. K príkazu konať vo veci:

49. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

50. Ústavný súd síce v napadnutom súdnom konaní zistil porušenie označeného základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, vzhľadom na skutočnosť, že po podaní ústavnej sťažnosti okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 9C/53/2013-1364 z 23. októbra 2024, ústavný súd nemohol uložiť povinnosť okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných priťahov, preto aj v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

51. Návrh na priznanie trov právneho zastúpenia ústavný súd posudzoval podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľom 1 až 4 priznal trovy právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky upravené podľa § 13 ods. 2 vyhlášky u štyroch sťažovateľov. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2024 v sume 13,73 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky), čo spolu predstavuje sumu 2 191,31 eur vrátane dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), keďže advokát sťažovateľov 1 až 4 je platcom DPH. Sťažovateľovi 5 priznal odmenu za 2 úkony právnej služby a dvakrát režijný paušál, čo spolu predstavuje sumu 856,75 eur vrátane DPH, keďže advokát sťažovateľa 5 je platcom DPH.

52. Ústavný súd priznal sťažovateľom 1 až 4 (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 2 191,31 eur a sťažovateľovi 5 v sume 856,75 eur. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnych

zástupcov sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označených v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. novembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu